

СТАНОВИЩЕ

на проф. дин Светлозар Владимиров Елдъров,
Институт за балканистика с Център по тракология при БАН,
за дисертационния труд на Виктор Николаев Рогозенски на тема
„ПАРИЖКАТА МИРНА КОНФЕРЕНЦИЯ:
КОНЦЕПЦИИ И РЕАЛНОСТИ (ПО ПРИМЕРА НА ТЕШИН)“
за придобиване на образователната и научната степен „доктор“
по направление 2.2. (История и археология)

Дисертационният труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ на Виктор Рогозенски е озаглавен „Парижката мирна конференция: Концепции и реалности (По примера на Тешин)“. Темата е оригинална и за първи път се поставя като обект на самостоятелно изследване в българската историография. Авторът е докторант на редовна форма на обучение в Института за исторически изследвания при БАН, Секция „История на света и международните отношения в ново и най-ново време“ с научен ръководител доц. д-р Теодоричка Готовска – Хенце. Дисертацията е обсъдена и насочена за защита в разширено заседание на секцията на 27 юни 2016 г.

Виктор Рогозенски е първият учен от трета страна, който е приел да се занимава изследователски с един „чисто“ полско-чешки проблем, какъвто е спорът за Тешин в историческите взаимоотношения между двете страни. В случая по-важно е това, че в негово лице откриваме щастливо съвпадение между добре избрана и формулирана тема, пълно съответстваща научна подготовка и езикова квалификация и похвална воля за изследователска работа и научни изяви. Последното твърдя от личните ми впечатления от докторанта, който участва в проведен от мен докторантски курс на тема „Македонският въпрос от Берлинския конгрес до днес“. Докторантът владее полски, руски и английски, умее да си служи също и с чешки, което му е позволило пълноценно да работи с документите и литературата на двата езика, преобладаващи в темата. Завършил е висшето си образование в Ягелонския университет в Краков, специалност Международни отношения, което е формирало у него специфичен поглед към политическите процеси, различен от традиционните постулати на историческата наука. Тук трябва да се вземе предвид и компетентната подкрепа на неговия научен

ръководител, утвърден изследовател и познавач на епохата и региона. Казано накратко, Виктор Рогозенски е правилният дисертант за точната тема.

А темата на дисертацията, която на пръв поглед изглежда твърде локална и подчертано средноевропейска, всъщност съдържа в себе си един политически модел, който е съотносим и съпоставим с аналогични териториални проблеми в Балканския регион, породени или изострени от новия европейски ред, установен след края на Първата световна война от Парижката мирна конференция. Дисертантът съзнава това и успешно решава поставените научни задачи и цели.

Дисертацията е с обем 226 стр. (в електронния вариант, ползван от мен за съставянето на становището), от които 214 основен текст, пет страници приложения (пропагандни материали на страните от териториалния спор) и седем страници библиография (извори и литература). Дисертантът е ползвал три полски и един чешки архив, които съхраняват документи по темата. Библиографията му се състои от 14 документални публикации, 48 монографии, 11 студии и статии и 14 вестника (9 полски и 5 чешки). На пръв поглед това изглежда скромно на фона на стотиците заглавия, които сме свикнали да виждаме в дисертации и монографии за придобиване на научни звания и академични длъжности. Но това е само първият поглед на елементарната количествена оценка. Прави чест на младия автор, че не се е изкушил да парадирва с библиографски справки на прочетени, разлистени или забелязани публикации, а изтъква само заглавия, които имат пряко отношение към обекта и предмета на изследването и реално са ползвани в дисертацията. Техният анализ потвърждава, че става въпрос за тема, която досега е била ограничена изключително в полската и чешката историография (повече в полската, отколкото в чешката) и само частично или косвено е била засягана в трудовете на автори извън тези страни.

Напълно съм удовлетворен и от структурирането на дисертацията. Та се състои от въведение, четири глави с по 4 до 7 параграфа и заключение (както и приложения и библиография, за които вече стана дума). Намирам за уместно и полезно за българските историци и бъдещите ползватели на дисертацията, че в уводната част, наред с анализа на изворите и историографския обзор, е представена подробна историческа справка за историята на Тешинска Силезия. Поставената научна цел – да се проследи и анализира в каква степен един нов и общоприет (на думи) от Парижката мирна конференция принцип за правото на народите на самоопределение се прилага в Централна Европа при очертаването на новите граници, в конкретния случай териториалното разграничение между Полша и Чехословакия в Тешинска Силезия – е

добре формулирана и реално постигната от дисертанта. За да не възникват неясноти и разночетения, той се е постарал също да уточни и използваната от него терминология. Първата глава разглежда развитието на националните движения сред поляците и чехите, откроява спецификите между техните политически програми и дейност, показва как националните им цели се преследват на международно ниво. Втората глава е посветена на интернационализацията на Тешинския въпрос в рамките на Парижката мирна конференция. Третата глава детайлно изследва процесите в спорния регион по време на подготовката на плебисцита. Четвъртата глава проследява изгълнението на арбитражното решение и окончателната развръзка на конфликта. Заключението синтезирано и обективно представя основните изводи на изследването. Езикът е ясен и точен, проличава стремеж за оформяне на индивидуален авторски стил.

Съдържанието на отделните глави и параграфи, както и цялостния изследователски облик на дисертационния труд ми дават основание да го оценя като оригинално и приносно изследване, което обогатява българската историческа наука с ново познание. То е изцяло лично постижение на докторант Виктор Рогозенски, което обаче нямаше да бъде възможно без умелото научно ръководство на доц, д-р Теодоричка Готова - Хенце и което достойно представя научната школа, създадена и развивана в Института за исторически изследвания при БАН.

Авторефератът точно отразява съдържанието на дисертационния труд и главните идеи и основните изводи на автора. Констатирам също, че всички изисквания на закона и процедурата са спазени.

В заключение обобщавам, че дисертационният труд на Виктор Рогозенски на тема „Парижката мирна конференция: Концепции и реалности (По примера на Тешин)“ решава поставените научни задачи, има приносен характер и обогатява историческата наука с ново научно познание. Дисертационният труд и вече публикуваните статии свидетелстват, че авторът им има оформени теоретични познания в своята специалност и притежава способност за самостоятелни научни изяви. Всичко това ми дава основание да гласувам с „ДА“ и да предложа на уважаемите членове на Научното жури да гласуват за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Виктор Николаев Рогозенски.

София, 11 август 2016 г.

Професор д.ист.н. Светлозар Елдъров